

Reet Piri
RAHVARÕIVAS
ON NORM

Eesti Rahva Muuseum 2022

Eesti Rahva Muuseum: 2022	3
Majandustegevus: 2022	6
Teadusosakond: 2022	7
Rahvakultuuri koolitus- ja teabekeskus: 2022	9
Hariduskeskus: 2022	11
Kogude osakond: 2022	13
Esemekogud	16
Arhiiv	17
Raamatukogu	18
Fotokogu	19
Audiovisuaalne kogu	20
Konserveerimisosakond: 2022	21
Näitused: 2022	23
Väljaanded: 2022	29
Programm: 2022	32
Heimtali muuseum: 2022	37
Muuseumipood: 2022	39
Kommunikatsioon ja turundus: 2022	40
ERMi Sõprade Selts: 2022	41

Tekstid: Eesti Rahva Muuseum 2022, Agnes Aljas, Sirle Puusepp; majandustegevus, Rein Kinkar; teadusosakond, Agnes Aljas; rahvakultuuri koolitus- ja teabekeskus, Ellen Värvi; hariduskeskus, Kaari Siemer; kogude osakond, Riina Reinvelt; arhiiv, Tiina Tael; raamatukogu, Karin Kiisk; fotokogu, Kairi Kaelep; audiovisuaalne kogu, Gerd Raassalu; konserveerimisosakond, Eve Keedus; näitused, Reet Mark; väljaanded, Agnes Aljas; kultuuriprogramm, Saale Randaru; Heimtali muuseum, Tuuli Tubin McGinley; kommunikatsioon ja turundus, Kairi Ustav; muuseumipood, Kaisa Lomp; ERMi Sõprade Selts, Sirje Madisson
Makett: Roosmari Kurvits
Küljendus ja keeleteoimetus: Ivi Tammaru

Esikaanel: 29. juunil saabus ERMi miljoness külastaja, kelleks osutus Marite Rikkas. Kingituseks valmistati talle soovitud kihelkonna rahvarõivakomplekt. Foto Arp Karm

Eesti Rahva Muuseum: 2022

2022. aasta oli rahvusvaheliste suurkonverentside ja -ürituste aasta, mis tõi ERMi üle 190 000 külastaja ligi 70 riigist. Oli viljakas väljaannete, sündmuste, programmide ja projektide aasta, mil ERMis toimuv jõudis ka väga paljude inimesteni Eestis ja välismaal, kes ise muuseumi ei jõudnud. ERMis toimunud Euroopa aasta muuseumi auhinna (EMYA) konverents ja auhinnagala töid siia üle 250 väliskülalise hoolimata COVIDi kriisist ja alanud Ukraina sõjast. Lisaks vaatas üritust veebi vahendusel tuhandeid huvilisi ja meediakajastus jõudis ligi kolme miljoni inimeseni.

2022. aasta näituseprogrammis oli olulisel kohal väljapanek „Värvide ilu. Eesti kuldaja kunst Enn Kunila kollektsioonist“, mis tõi muuseumi ligi 50 000 külastajat. Küllastajate huvikeskmes olid ka püsi- ja vahetuvad näitused, sealhulgas Juri Lotmani 100. sünniaastapäeva näitus „Rännak Lotmani semiosfääris“, Tallinna Ülikooli integreeritud tehnoloogiate ja käsitöö eriala näitus „Kaasav elu“ ning „Numbripõnevus. Arutlus andmetest ja mõõtmisest“. Muuseum korraldas üle 550 haridusprogrammi enam kui 12 000 osalejale, lisaks ligi 600 giidituuri. Kirevasse programmi mahtus muuseumis üle 500 sündmuse. Alates aprillist oli ERM avatud taas ka teisipäeviti.

ERMi kogusid kasutati nii kohapeal kui veebis aktiivselt. Enim laenutati Eesti eseme-

kogu, fotokogu ja korrespondentide vastuste arhiivi materjale. Et suurendada ERMi ja Heimtali muuseumi kogude, raamatu-kogu ja arhiivimaterjalide kättesaadavust, jätkus nende sisestamine MuSi jt andmebaasidesse. Kultuuriministeeriumi digiteerimise teise tegevuskava raames alustati kaheaastase esemepärandi digiteerimisprojekti, milles osales 20 muuseumi. ERMi aastaraamatu teadusartikleid vaadati Open Journal Systemis ligi 1000 korral, lisaks alustati digitaalse etnoloogia bibliograafia koostamist ning taas elavnesid rahvusvahelised kontaktid. Rahvakultuuri teabekeskus tegi ettevalmistusi noorte laulu- ja tantsupeoks ning Heimtali muuseum tõi menuka püksiparandamise konkursiga esile keskkonnahoidlikku mõtteviisi.

Struktuurimuutuste käigus jagati ümber arendus-, sündmuste-, tehnikajuhi, IT- ning kommunikatsiooni- ja turundusvaldkonna vastutusosalad. Kogunes ERMi uus nõukoda, mis koosneb teaduse, kultuuri, hariduse, museoloogia, aga ka ettevõtluse ja kommunikatsiooni valdkonna ekspertidest: Sirje Karis (esimees), Kristiina Alliksaar, Kai Lobjakas, Igor Rõtov, Ede Schank Tamkivi, Tarvi Sits, Kristi Vinter-Nemvalts, Kirsti Jõesalu, Inna Jürjo, Art Leete, Arko Olesk ja Mari Sarv. Viis viimati mainitud kuuluvad ka teadusnõukogu koosseisu. Samuti korrastati muuseumi ohuplaane.

ERMi uus nõukoda. Foto Arp Karm ERM Fk

ERMi toetus Ukrainale

2022. aasta 24. veebruar muutis maailma. ERM oli sellel päeval valmis tähistama Eesti Vabariigi 104. aastapäeva. Aastapäevaüritus on olnud alati küllastajarahke. Ukraina sõja algus varahommikul tõi aga muuseumi tavapärase paari tuhande külastaja asemel ligi viis tuhat inimest, kes otsisid võimalust olla koos ja tulla ehmatusega toime.

ERM oli kogu aasta mõtetes ning tegudes Ukrainaga. Aktiivselt hoiti kontakte Kiievi ja Lvivi kolleegidega. Kohe hakati koguma annetusi humanitaarabiks, annetajad said ERMis Ukraina lipuvärvides toetuslindi. Muuseumi igas tegevuses oli näha toetust Ukrainale – alates püsinäitusest „Kohtumised“, kus avati ERMi kogudes olevaid Ukraina päritolu esemeid tutvustav vitriin „Au Ukrainale“, kuni restoranini, kus valmistati Ukraina toetuseks meekooke, mille müügist saadud raha läks annetuseks.

Eestisse saabunud sõjapõgenike pered majutati Raadi hoonete tubadesse. Neile prooviti leida tööd: alates haljastusest ja pildistamisest kuni tõlkimiseni, mille ühe tulemusena saab nüüd ERMi püsinäitusega „Kohtumised“ tutvuda ka ukraina keeles.

Eesti muuseumid avasid oma ukсед põgenikele tasuta. ERMi küllastati tihedalt ka seetõttu, et Raadimõisa hotell oli esimestest sõjapäevadest põgenike peatuspaigaks.

Hariduskeskus korraldas mitmeid programme ja laagreid lastele ka ukraina keeles, et toetada kohanemist Eestis, kogunemisteks võimaldati ruume ja tehnikat. Täiskasvanud õppija nädalal toimus ERMis Tartu Ülikooli professori Olaf Mertelsmanni loeng „Tuhat aastat Ukraina ajalugu 90 minutiga“.

Euroopa aasta muuseumi auhinna (EMYA) konverentsi ja auhinnagala keskmesse toodi Ukraina toetamine ja selle teema avamine rahvusvaheliselt. ERM edastas Kiievis asuva koostööpartneri Viktoria

Ukraina iseseisvuspäeval 24. augustil osalesime üleskutses „Ukraina minut“, et öelda: „Ukraina, sa ei ole üksil!“ Foto Arp Karm, ERM Fk

Muuseumi palve: „Pöördume kogu maailma muuseumikogukonna ja kõigi heade inimeste poole palvega, et te aitaks kaitsta Ukrainas kultuuri, boikoteeriks kõikvõimalikke Venemaaga seotud projekte ja levitaks infot Ukrainas toimuvast üle maailma!”

ERMi kogudesse jõudsid samuti Ukraina teemad. Koostöös päästeameti ja Naiskodukaitsega koguti Eesti inimeste lugusid sellest, kuidas on kriisides hakkama saanud ja mil viisil nendeks valmistutakse. Saabunud kogemuslugude põhjal tehti näitus „Ole valmis!”, mis tutvustas käitumist kriisi ajal ja selleks vajalikke ettevalmistusi. Suveperioodil koguti koos sotsiaalministeeriumi ja sotsiaalkindlustusametiga lugusid teemal „Ukraina sõbrad”. Kultuuriministeerium ja Integratsiooni Sihtasutus kuulutasid lõimumisvaldkonna 2022. aasta preemiate jagamisel aasta sõnumikandjaks just Eesti Rahva Muuseumi oma aktiivse tegevusega.

31.12.2022 oli ERMis 146 töölepinguga töötajat (neist 11 oli lapsehoolduspuhkusel)

Osakond	Töötajate arv*
Kommunikatsiooni- ja turundusteenistus	11
Direktor	1
Finantsteenistus	3
Haldusteenistus	4
Hariduskeskus	10
Heimtali muuseum	3
Kogude osakond	18
Konserveerimisosakond	19
Koostöövõrgustike koordinaator	1
Müügi- ja teenindusosakond	56
Personaliteenus	1
Juhiabi	1
Teadusosakond	16
Info- ja kommunikatsiooni- tehnoloogia teenistus	2

* Töötajate arv tabelis on koos lapsehoolduspuhkusel viibijatega.

Majandustegevus: 2022

2022. aastal oli ERMil kultuuriministri käskkirjaga kinnitatud eelarve ning 2021. aasta kasutamata jääkidega kokku kasutada 8 556 000 eurot, seejuures tegevuskuludeks 2 825 000 eurot ning investeeringuteks 29 000 eurot. Üüriks ja üüriteenusteks Riigi Kinnisvara ASile eraldati 5 703 000 eurot.

Riigi eraldatud summadele lisandusid toetused kogusummas 3 450 000 eurot, millest enamiku moodustasid Eesti Kultuurkapitali toetus ERMi uue hoone ehituse katteks (2 216 000 eurot), välistoetus esemepärandi digiteerimiseks (230 000 eurot) ning teaduse baasfinantseerimine (49 000 eurot).

Majandustegevusest saadud tulust (kokku 2 264 000 eurot) teeniti põhitegevusega (näitusetegevus, haridusprogrammid ja kultuurisündmuste korraldamine) 622 000 eurot, toitlustuse ja muuseumipoe käibed olid vastavalt 974 000 eurot ning 247 000 eurot, rendi- ja muu tulu 421 000 eurot. Sellele lisandus 2021. aasta omatulu jääk 391 000 eurot.

Investeeringute 228 000 eurost olid suurimad skulptuuripark (110 000 eurot), näituse fotosein (51 000 eurot) ning Heimtali filiaali puurkaev (31 000 eurot).

ERM 2022	Eurot
Kasutada olevad rahalised vahendid	14 701 802
Riigieelarve, riigisiseseid siirded	8 556 319
Kultuurkapital	2 797 591
Euroopa Liidu toetused	332 091
Muud toetused	320 596
Majandustegevusest	2 655 012
Muu müük	40 193
Tegevuskulud	10 645 524
Tööjõukulud	3 116 224
Majandamiskulud	7 529 300
Muud kulud	774 126
Põhivara amortisatsioon	774 126
Investeeringud	227 945

Teadusosakond: 2022

ERMi teadustegevus keskendus Eesti ja soome-ugri etnoloogia, etnoloogia ajaloo ning museoloogia valdkonna uuringutele. ERM juhib ühte teadusprojekti, osaleb kahes Eesti ja kolmes rahvusvahelises koostööprojekti (kultuuripärand ja museoloogia, etnoloogia ning soome-ugri rahvaste uurin-gud).

Aasta jooksul toimus neli konverentsi, kus käsitleti eesti etnoloogia, etnoloogia aja-loo ja museoloogia teemat, ning mitu semi-nari. Populaarne ERMi teadusseminar, mis tutvustab teadustöö tulemusi ka laiemale teadlaskonnale ja huvilistele, toimus muu-seumis igal kuul.

Eesti etnoloogia uurimisteedadest olid põhitähelepanu all toidukultuur, rahva-kultuur ja ööelu. Töörühma liikmed tegid täiendavaid rakendusuurin-guid seoses 2023. aastal avatava näitusega „Õige keha, vale keha?“ ning sellega kaasneva interdistsiplinaarse artiklikogumiku koostamisega. Juunis toimus linna- ja öökultuurile ning

visuaalantropoloogiale keskendunud rah-vusvaheline konverents „Kohtumised öise linnaga“.

Etnoloogia ajaloo suunal tegeleti peami-selt varasemate soome-ugri uuringute ana-lüüsi ja Gustav Ränga teadusliku pärandi-ga (sh tema sõjaaegsed välitööd Vadjamaal ning Liivi rannas). Koostamisel on Eesti et-noloogia digitaalne bibliograafia.

Museoloogia uurimissuuna tegevused olid seotud kahe rahvusvahelise kultuuri-sektori innovatsiooniprojektiga „MOI!“ ja „Me-Mind“, mille käigus analüüsiti and-mestumise ja digitaliseerumise mõju kul-tuuriorganisatsioonidele. Projektide interdistsiplinaarsus tõi kaasa aktiivse koostöö andme- ja juhtimisteadlastega. Toimus ERMi 60. rahvusvaheline aastakonverents „Mõjukad muuseumid“.

Kultuuriandmete analüüsiga tegelev projekt „Me-Mind“ kutsus osalussali näitusele „Numb-ripõnevus. Arutlus andmetest ja mõõtmisest“ analüüsima, kuidas numbrid mõjutavad meie argielu. Foto Domestic Data Streamers

ERMi teadustöötajad pidasid ettekan- deid 20 teaduskonverentsil, ilmus 6 teadus- publikatsiooni, 30 teadusartiklit ja 30 popu- laarteaduslikku artiklit (teemadeks museo- loogia, rahvakultuur, toidukultuur, ööelu, soome-ugri ja etnoloogia ajalugu). Peeti 38 populaarteaduslikku ettekannet ja esi- neti meedias enam kui 35 korral, täiendati muuseumikogusid ööelu ja teiste argikul- tuuri materjalidega ning osaleti eksperdina programminõukogudes ja komisjonides, juhendati uurimistöid, anti sadu konsultat- sioone ning peeti üle 20 loengu ERMis ja üli- koolides.

Projektid

ERMi juhitud teadusprojektid

- Hõimurahvaste programmi teadus- ja arendusprojekt „Eesti etnoloogi Gustav Ränga sõjaaegsed päevikud (uurimine ja publitseerimine)“, 2022–2023. Projekti- juht Marleen Metslaid. Täitjad Indrek Jääts, Svetlana Karm

Osalus teistes teadusprojektides (Eesti)

- PRG1097 „MNEMUS – Mäletamise pal- jusus Balti ajaloomuuseumides: prakti- kad ja väljakutsed“, 2021–2025. Vastutav täitja Ene Kõresaar, Tartu Ülikool. Täitja Terje Anepaio
- PRG1584 „Soome-ugri rahvad Vene- maal: etnilisuse ja religioossuse vastas- mõjude analüüs“, 2022–2026. Vastutav täitja Art Leete, Tartu Ülikool. Täitja Piret Koosa
- PRG670 „Mõistetamatus mõtestami- ne rahvausundis: folkloristlikud vaated määratlemisele“, 2020–2024. Vastutav täitja Ülo Valk, Tartu Ülikool. Täitja Tenno Teidearu

Osalus rahvusvahelistes koostöö- projektides

- Loova Euroopa projekt „MOI! Museums of Impact“, 2020–2022. Projektijuht Soo- me Muuseumiamet, uurimisgrupp: Agnes Aljas, Pille Runnel
- Loova Euroopa projekt „Me-Mind. Museum Events – Measuring Impact on Local Environment with Data Ana- lytics“, 2020–2022. Projektijuht Fonda- zione Sistema Toscana, uurimisgrupp: Agnes Aljas, Pille Runnel, Pille Pruul- mann-Vengerfeldt
- COST Action CA18136 Euroopa Loomee- uuringute Foorum. Täitja Pille Runnel

ERMi konverentsid

- 6.04 Konverents „Gustav Ränk 120. Tar- tust laiemasse maailma“. Korraldajad Anu Kannike ja Marleen Metslaid
- 19.–20.04 Konverents „Noorte hääled“. Korraldajad Liisi Jääts ja Piret Koosa
- 3.05 ERMi 60. aastakonverents „Mõju- kad muuseumid / Relevance“. Korralda- jad Agnes Aljas ja Pille Runnel
- 4.–7.05 Konverents European Museum of the Year Award EMYA 2022 „Muse- ums Addressing Local and Global Issues in and with their Communities“. Korral- daja Agnes Aljas
- 18.–19.06 Konverents „Kohtumised öise linnaga“. Korraldaja Karin Leivategija
- 14.09 Seminar „Mitte ainult leivast, kapsast ja silgust. Jõgevamaa maitsete päev“. Korraldaja Anu Kannike
- 19.09 Seminar „Kuidas hinnata kultuuri mõju?“ koostöös Tartu 2024ga. Korralda- jad Agnes Aljas ja Pille Runnel

Rahvakultuuri koolitus- ja teabekeskus: 2022

2022. aastal oli teabekeskuse kuraatorite suurim tööpanus valmistada ette ERMi kahte suurt näitust ja nende juurde kuuluvaid kogumikke: Eesti talutoolide ülevaade „Nelja jalaga maa peal. Eesti talutool“ (Liisi Jääts) ja keha ajaloolised tõlgendused näitusele „Õige keha, vale keha?“ (Ellen Värvi, Reet Piiri). Selle kõrval jätkus teabekeskuse igapäevane töö: anti nõu rahvarõivaste ja rahvakultuuri teemal, kirjutati rahvakultuuri populariseerivaid artikleid, juhendati ja retsenseeriti üliõpilaste töid jne. Age Raudsepp osales Viljandi Kultuuriakadeemia korral-

datud rahvakultuuri häkatonil, kus õpetati tehisintellekti tuvastama seeliktribustikku.

Traditsiooniks on kujunenud pärandtehnoloogiliste oskuste koolitused. 2022. aastal toimusid 49 koolituspäeva jooksul õpitoad 25 teemal (korraldaja Age Raudsepp):

- 15.–16.01 ja 22.01 Niplispitsi tegemine edasijõudnutele, Külli Valk
- 22.–23.01 Silmadega preesi valmistamine, Indrek Ikkonen
- 12.–13.02 Raamatute köitmine ja parandamine, Eve Kasearu ja Silli Peedok

Age Raudsepp õpetab Eesti lipu päeval 4. juunil helmekeesid tegema.
Foto Berta Jänes, ERM Fk

Rahvakultuuri koolitus- ja teabekeskus: 2022

- 12.03 Vatist jäneste ja tibude valmistamine, Terje Kiho
- 19.–20.03 Kirivöö kudumine, Piia Rand
- 23.–24.04 Niplispitsi tegemine algajatele, Külli Valk
- 23.04 Seto valge roospitsi heegeldamine, Terje Lillmaa
- 11.06 Haapsalu salli kudumine, Pille Källe
- 11.–12.06 Karjapoisi korvi tegemine, Margus Rebane
- 2.–3.07 Niplispitsi tegemine edasijõudnutele, Külli Valk
- 22.–23.07 Punaste loodusvärvidega värvimine, Liis Luhamaa
- 29.–30.07 Kraasi, ketra, korruta, Liis Luhamaa
- 31.07 Lõnga värvimine sünteetiliste värvidega, Liis Luhamaa
- 8.–12.08 Väikekandle valmistamine, Roland Suits
- 13.08 Tüllpitsi tikkimine, Külli Valk
- 13.–14.08 Kaapkübara valmistamine, Piia Rand
- 21.08 Vaseliste tegemine, Jaana Ratas
- 17.–18.09 Põhja-Eesti lilltikandi tikkimine, Külli Valk
- 24.–25.09 Kodarraha tegemine, Indrek Ikkonen
- 15.–16.10. Võrkvöö põimimine, Piia Rand
- 16.10. Kүүbi tegemine, Meelis Kihulane
- 22.–23. ja 29.–30.10 Kangastelgedel kudumine algajatele, Age Raudsepp
- 29.10 Pastelde valmistamine, Katrin Koch-Maasing
- 5.11 Vatist kuuseehete valmistamine, Terje Kiho
- 12.11 Seto värvilise heegelpitsi tegemine (südamepits), Terje Lillmaa
- 20.11 Südamekujulise sõle tegemine, Indrek Ikkonen

Töötube ja õppimisvõimalusi pakuti ka 4. juunil Eesti lipu päeva tähistamisel, mida ERM korraldas koos Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA ja Riigikantseleiga. Loengukursused rahvakultuurist ja -kunstist toimusid Haapsalu Kolledži käsitöetehnoloogia ja disaini eriala tudengitele, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku tekstiili üliõpilastele jne. Ettekannetega rahvakultuurist ja -rõivastest esineti nii ERMis, Zoomi vahendusel kui ka üle Eesti. Maakondlikes pärimuskultuuri programmides ja teistes valdkonnanõukogudes osaleti liikmete, ekspertide ja konsultantidena. Küsimustelet rahvakultuuri vallas anti vastuseid pidevalt.

Oli puukäsitöö aasta. Näituse „Edeva Ereemiidi puutöökooli õpipoiste tööde väljapanek“. Kuraator ja kujundaja Meelis Kihulane, Foto Anu Ansu, ERM Fk

Hariduskeskus: 2022

2022. aasta oli täis väljakutseid. Aasta algul oli veel tunda koroonakriisi mõju, ent sõda Ukrainas andis ka meie tegevustele uue suuna. Korraldasime Ukraina põgenikele Integratsiooni Sihtasutuse toel kaks Eesti kultuuri lühikursust ning suvel Ukraina lastele kaks suvelaagrit. Lisaks tekkis hea kontakt kolme ukrainlannaga, kes olid meile abiks nii lastelaagrites kui ka muuseumi perepäevadel.

Aasta jooksul toimus 556 haridusprogrammi ja töötuba, milles osales ligikaudu 12 230 inimest. Kokku tehti 593 giidituuri, oluliselt rohkem kui COVIDist mõjutatud 2021. aastal. Seejuures oli väga populaarne kunstinäitus „Värvide ilu“, mis tõi muuseumisse nii kunstiõpetajaid kui õpilasi kunstitundide ja -ringidega seoses (näitusel oli 66 haridusprogrammi ja 50 giidituuri). Näituse publikuprogrammi osana toimusid perepäev „Suur maalritöö“, väljasõit „Vaibad ja värvid“ Heimtali muuseumisse, jalutuskäigud Enn Lillemetsaga nii näitusel kui Raadi surnuaial ja Udo Vooli joonistusstudio.

Nimetamist väärivad ajarännakute õppeformaadiga seotud tegevused. 22. septembril tähistasime konverentsiga üle-eesti-

liste ajarännakute viendat sünnipäeva. Lisaks korraldasime laulupeoteemalisi ajarännakuid 1869. aastasse ning koolitusi 2023. aasta üle-eestilise ajarännaku „Jüriöö 1343“ ettevalmistuseks. Projekti Erasmus+ toel on valmimas ka esimene digitaalne ajarännak 1991. aastasse.

Jätkus Tartu linna haridusosakonna hange „Aktiivõppeprogrammid Tartu põhikoolide ja gümnaasiumite õpilastele humanitaar- ja sotsiaalvaldkonnas“, mille käigus anti 127,5 tundi. INSA riigihanke „Eesti kultuuriruumi tutvustamine Eestis elavatele vähelõimunud püsielanikele ja uussisserändajatele“ raames osales aasta jooksul Eesti kultuuri lühikursusel 781 inimest.

Koostöös Tartu Ülikooli muuseumiga alustas septembris tegevust põhikooli noortele suunatud noorte arheoloogide klubi. Novembris taaskäivitus Tartu Ülikooli psühhiaatriakliiniku ja Tartu mäluasutuste koostööprojekt, mille tegevused algavad jaanuaris 2023. Lisaks loodi hariduskeskuse koosseisu kogukonnasuhete koordinaatorite ametikohad ning valmis lasteraamat „Rännukaru seiklused soome-ugri maailmas“.

Jõulusoku riietamine laste jõuluprogrammis „Valged jõulud, värvilised jõululood“ toob ikka elevust. Foto Anu Ansu, ERM Fk

Üle-eestiselisel ajarännakute juubelikonverentsil tutvustavad kolleegid Rootsi Kalmari läänimuseumist videosilla abil oma tööd eakatega. Foto Anu Ansu, ERM Fk

Ajaloo- ja muuseumiõpetajate ajarännak 1869. aastasse Lydia Jannseni salongi. Foto Berta Jänes, ERM Fk

Kogude osakond: 2022

2022. aasta tõi ERMi uurimissaali kogudega tutvuma ligi 600 uurijat, kellele laenutati tutvumiseks 20 199 museaali. Võrreldes koroonapandeemia ajaga, mil kehtisid mitmesugused piirangud, jõudis ERMi rohkem uurijaid ja ka laenutatud museaalide arv kasvas oluliselt. Enim laenutati Eesti esemekogu, fotokogu ja korrespondentide vastuste arhiivi materjale.

Inventuurid toimusid seitsmes kogus: sanitaar-topograafiline kogu, postkaardikogu, filmiarhiiv, fonoteek, videokogu, postimuuseumi margikogu ja Vambola Hurda postiajaloo kogu.

Jätkus teine kultuuriministeriumi digiteerimise tegevuskava raames toimuv ning majandus- ja kommunikatsiooniministeriumi kaudu rahastatav kaheaastane esemepärandi digiteerimisprojekt. Aasta jooksul digiteeriti 12 059 eset 14 muuseumi kogust. Dokumendipärandi projekti käigus, mida veab Eesti Rahvusarhiiv, digiteeriti korrespondentide võrgu, arhiivkogu ja postimuuseumi arhiivkogu materjale. Selle tulemusena tehti uurijatele Muuseumide Infosüsteemis kättesaadavaks 10 747 säilikut ja digihoidlasse lisati 166 892 faili.

Tavapäraselt jätkus uute museaalide registreerimine ja vastuvõtmine infosüsteemis. Registreeriti 14 547 ja võeti vastu 13 849 museaali, millest suurema osa moodustasid negatiivikogud. Jätkus museaalide digimine ka ERMi oma jõududega. Varem muuseumikogusse kuuluvatest objektidest digiteeriti umbes 1000 eset ja 2000 Harri Duglase Tartuteemalist negatiivi. Digiti ligi 2500 negatiivi, et valmistada neid ette kogusse vastuvõtmiseks. Kokku lisandus digikujutis rohkem kui 82 000 museaalile.

Avatud hoidlas võeti maha postiajaloo näitus ja selle asemele koostas vanemkoghoidja Kadri Vissel näituse „Praktiline ilu“, kus on eksponeeritud 1329 taskut, mis kuu-

lusid rahvariiete juurde, kotti, portfelli ja kohvrit ERMi kogudest.

Aktiivse tempoga jätkus museaalide kirjeldamine infosüsteemis, I etapi kirjeldusi tehti 50 839. Süsteemi sisestati umbes 17 000 foto autorid, et oleks võimalik määrata fotode kasutusõigusi ja anda vabasse kasutusse fotod, millel puuduvad varalised autoriõigused või mille autoriõiguse tähtaeg on lõppenud. Postimuuseumi postiajaloo kogust sisestati infosüsteemi ülekandetabelisse 27 927 objekti, töö jätkub järgmisel aastal. Vastavalt ERMi standardile nimetati ja laeti digihoidlasse 1 156 071 faili mahuga 23,9 TB.

Peavarahoidja Riina Reinvelt ja vanemkoghoidja Kadri Vissel olid kuu aega Torontos Välis-Eesti Muuseumis, kus aitasid korrastada ja süstematiseerida foto- ning esemekogu.

Muuseumide aastaauhindade jagamisel nomineeriti kogude arenduse kategoorias Ülle Jäe projektiga „Muhulaste määramine ehk muhulaste imelikud juhtumised MuSi maastikel“. Tegemist oli olulise andmete korrastamisega, mille käigus parandati MuSiSis kõikidel ERMi kogus leiduvatel Muhu esemetel (üle 2000) küla- ja talunimed, samuti korrastati ja parandati nende esemetega seotud üleandjate, valmistajate ja muude asjasse puutuvate muhulaste ees- ja perekonnanimed.

Kogude osakond: 2022

Muuseum ja kogu	31.12.2022 seisuga
Eesti Rahva Muuseum	
Eesti kogu (A)	106 501
Soome-ugri kogu (B)	10 026
Muude rahvaste kogu (C)	3160
Kultuurilooline kogu (D)	22 327
Kunstikogu (K)	1613
Etnograafiline arhiiv (EA)	944
Topograafiline arhiiv (TA)	1124
Sanitaar-topograafiline arhiiv (San. Top)	370
Korrespondentide vastuste arhiiv (KV)	560 040 kaastööd (1501 köidet)
Arhiivkogu (Ak)	36 fondi (7655 säilikut)
Postkaardikogu (Pk)	8 fondi (2448 säilikut)
Fotokogu (Fk)	389 900
Filmiarhiiv (F)	324
Videoarhiiv (V)	1644
Fonoteek (Fn)	819
Etnograafiliste jooniste kogu (EJ)	23 742
Postimuuseum	
Postiajaloo kogu (PM PA)	52 557
Ümbrikute kogu (PM Ü)	13 fondi (8978 säilikut)
Markide kogu (PM M)	14 746
Esemekogu (PM E)	1628
Templikogu (PM T)	11 835
Arhiivkogu (PM Ak)	12 fondi (3188 säilikut)
Fotokogu (PM Fk)	29 805
Raamatukogu	4720

Kogude osakond: 2022

Heimtali Muuseum	
Esemekogu (HM E)	1803
Fotokogu (HM Fk)	682
Arhiivkogu (HM Ak)	1469
Tartumaa Muuseum	
Fotokogu (TM Fk)	24 247
Zooloogiline kogu (TM Z)	245
Geoloogiline kogu (TM G)	554
Arheoloogiline kogu (TM Ar)	2790
Arhiivkogu (TM Ak)	10
Esemekogu (TM E)	5777
Kunstikogu (TM K)	1673
Videokogu (TM V)	2

Kaader Ruhnu välitöödelt. Kristiina Piirisild joonistab lauda.
Foto Arvi Tragel, ERM Fk 3084:50

Kogude osakond: esemekogud

Infosüsteemis kirjeldati üle 8000 eseme. Samal ajal esemed digiteeriti ja uurijatele on nüüd Muuseumide Infosüsteemis MuIS kättesaadav nii eseme kujutis kui tema kohta käiv informatsioon.

ERMi n-õ vanad esemekogud täienesid 2021. aastal 1207 esemega, postimuuseumi ja Tartumaa Muuseumi esemekogusse lisandus kummassegi üks ese.

Suurima esemekoguna võeti vastu Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva (vähesel määral ka Eesti Õpilasmaleva) sümbolikaga seotud esemeid, kokku 1029 eset (D 248). Esemed koguti seoses näituse „Kellu ja kitarriga. Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva töösuvad“ (avatud 2014) ettevalmistamisega ja annetajate hulgas oli palju endiseid malevlasi. Kogus leidub nii märke, embleeme, vimpelid kui vormiriideid kõigist EÜE aastatest ja malevarühmadelt üle Eesti.

Kunstikogu täienes kahe väga erineva objektiga. Ootamatu üllatusena ja ilma eelneva kokkuleppeta pärandas Rootsis surnud eestlane Karin Raiend Raudsepp (14.10.1926–1.10.2020) ERMile Eduard Viiralti joonistuse „Vana araablane“. Karin põgenes 1944. aasta sügisel Rootsi. Tegemist oli keeleandeka inimesega, kes rääkis vabalt rootsi, eesti, vene, saksa ja prantsuse keelt. Ählensi kaubamajas sai temast parfümeariaosakonna juhataja. Eesti vabanemise järel organiseeris ta humanitaarabi Eesti haiglatele ja lastekodudele, samuti aitas ta suulaelõhe operatsiooni vajavaid lapsi, kattes reisikulusid Karolinska Instituudi haiglasse.

2006. aastal tunnustas Eesti president teda Punase Risti IV klassi teenetemärgiga. Teise objektina lisandus kogusse muusik Jaak Joala skulptuur (autor Mati Karmin), mis püstitati Viljandisse. Kuna linn pidi kuju selle asukohalt eemaldama, pakkus ta seda muuseumile. ERM otsustas kuju vastu võtta eelkõige seetõttu, et selle püstitamine linnaruumi tekitas elavat poleemikat, mis kajastas kodanikuühiskonna toimimist, privaatse ja avaliku sfääri suhet.

Endine Võru side- ja telegraafitöötaja Siiri-Ulvi Loos andis üle 1990. aastatel avalikes taksofonides kasutatud maksekaartide kollektsiooni (A 1068, 72 kaarti). Kogu peegeldab üht etappi kommunikatsioonis ja inimestevahelises suhtluses, samas ilmetab selle perioodi disaini ja oluliste teemade, kohtade ja isikute toomist argiste objektide kujundusse.

Näiteid taksofoni maksekaartide kogust

Kogude osakond: arhiiv

2022. aastal laenutati ERMi uurimissaalis külastajatele üle 4000 arhiivimaterjali. Tava-
päraselt tegeleti tulme korrastamisega ja
uurijate teenindamisega.

2022. aastal täienes arhiiv 302 arhiivi-
säiliku, 187 käsikirja, 196 postkaardi, 2 väli-
tööpäeviku ja 1 etnograafilise kirjelduse
võrra. Suur töö tehti kogude kirjeldamisega
MulSi andmebaasi – arhiivist kirjeldati 8073
museali ning fotokogust 13 423 fotot.

Muuseumi käsikirjakogu sai täiendust
peamiselt kirjasaatjate kaastööde näol.
Korraldati 64. teatmematerjali kogumise
võistlus, millele laekus 187 tööd 146 auto-
rilt. Põhiteemad olid „Asjad, taaskasutus ja
prügi“ (99 tööd), „Kuidas koroonaviiruse
levik mõjutab sinu elu“ (26) ja „Minu lugu
muuseumis“ (23). Paljud kirjasaatjad elis-
tasid kirjutada vabal teemal, valides sobiva
varasemate uurimisteemade hulgast või ja-
gades oma eluloolisi mälestusi ja kogemusi.
Peapreemiad pälvis asjade, taaskasutuse ja
prügi teemal Alari Ilves ning korona tee-

mal Mall Hiiemäe, vabateemaliste tööde
ja kirjasaatjate kogemuslugude auhinnad
läksid jagamisele. Kaastööliste päeval tehti
võistlusest kokkuvõtteid ning tänati tööde
autoreid. Tore, et oma lugusid jagasid ka
kooliõpilased, kellest tõstaks esile Tartu Ka-
toliku Hariduskeskuse (õpetaja Aleksandra
Sooniste) ja Lümanda Põhikooli (õpetaja Sir-
je Lulla) õpilasi.

Lugude kogumisel tegime keskkonna
Rahvalood abil koostööd mitmete asutuste-
ga: suvel kogusime sotsiaalministeeriumi ja
sotsiaalkindlustusametiga lugusid Ukraina
sõprade teemal ning sügisel päästeameti ja
Naiskodukaitsega „Ole valmis!“ kriisilugusid.
Neist esimesele saime 58 lugu ja teisele
28 lugu. Laulu- ja tantsupeo sihtasutus kut-
sus ERMi oma partneriks noorte laulu- ja
tantsupeo mälestuste kogumisel. Aastaga
jõudis oma kogemused talletada 15 inimest
ja kogumine jätkub 2023. aastal. Kõik Rah-
valugude veebilehe kaudu saadetud lood
jõuavad samuti ERMi arhiivi.

Kirjasaatjate võrgule töid nooruslikku särtsu Tartu Katoliku Hariduskeskuse õpilased.
Foto Anu Ansu, ERM Fk

Kogude osakond: raamatukogu

2022. aasta oli raamatukogude teema-aasta, mille käigus korraldatud ettevõtmised tõmbasid raamatukogudele suuremat tähelepanu. Nii ühinesid märtsi esimestel päevadel raamatukogud üle Eesti, näitamaks Ukraina-teemaliste väljapanekutega oma toetust sõdivale riigile. Ka ERMi raamatukogu pani välja valiku kogus leiduvat kirjandust Ukraina etnograafia, kultuuri ja ajaloo kohta.

Teine suurem teema-aasta üritus, milles ERMi raamatukogu lõi kaasa, oli 8. septembril toimunud lugemistund. Selle raames kutsuti inimesi üles tegema pilti loetavast raamatust või endast lugemas ja postitada see ühismeediasse, kasutades temaviiteid #lugemistund, #readhour, #raamatukogudeaasta. ERMis küsiti kolleegidelt, millist

ERMi kogus leiduvat raamatut soovitaksid nad ka teistel lugeda. Kokku tuli soovitusi kahekümne raamatu jagu, mis olid sel päeval lugemissaalis huvilistele kättesaadavad.

2022. aastal kasvas ERMi raamatukogu 566 teaviku võrra (neist annetusel 430, ostud 83, vahetus 28, muu 25). Registreeritud lugejaid oli aasta lõpuks 494. Alates 4. aprillist kehtib uus RDA (Resource Description and Access) standarditele vastav raamatu kataloogimisjuhend, mis muutis ka mõnede kirjade vormistamise põhimõtteid. Järgult hakatakse RDA-le vastavaks muutama ka teiste teavikulaadide juhendeid.

ERMi raamatukogu Ukraina-teemaline väljapanek. Foto Anu Ansu

Kogude osakond: fotokogu

2022. aastal kasvas ERMi fotokogu 11 545 foto võrra (sh lisandus 2321 negatiivi ja 6414 paberfotot) ning fotokogu suurus on aastalõpu seisuga 389 900 ühikut. Alljärgnevalt väike ülevaade, mida põnevat lisandus.

Juunis 2022, kui ERMi giid Anti Lillak tegi USAst pärit turismigrupile Tartus linna-ekskursiooni, andis grupijuht Jim Staple talle CD-plaadi, millel olid Jimi enda pildistatud fotod aastast 1988. Jim oli siis esimest korda Eestis viibides need teinud ning nüüd oli suur soov võrrelda, kuidas linn 34 aastaga on muutunud. Fotod on leitavad viitega ERM Fk 3074:250–295.

Suurematest kollektsioonidest tuleks nimetada peale juba eelmistel aastatel lisanduma hakanud Stockholmi Eesti Päevalehe fotoarhiivi ja Põltsamaa fotograafi Martin Maanso Põltsamaa-teemaliste diapositiivide ka Soome kollektsionääri Olavi Kilpiö Eesti raudtee fotokogu (Soome raudteeajalooa seonduv materjal jäi üle lahe), mis on leitav viitega ERM Fk 3075:1–683.

Teatriliidu kaudu anti ERMi kogusse Eesti NSV Teatriühingu fotostuudio fotograafi Leemet Nurmiku portreed eesti näitlejatest ja teistest kultuuriloolistest tegelastest (ERM Fk 3078:1–947). ERMi pearahvaar Tiina Taela sulest ilmus ERMi ajaveebis selle fotoseeria kohta ülevaateartikkel „Tähesära ERMi fotokogus. Näitlejaportreid Teatriühingu stuudiost“.

Muuseumisse toodi fotod eesti juurtega Raissa Kotõki (1912–2007) pärandist. Raissa sündis Vologdas, ema Melania Visteri vanemad olid pärit Helme ja Sangaste kihelkonnast, isa Vassili Kotõk oli pärit Valgast. 1920. aastatel elas perekond Lätis Luke kihelkonnas, 1930. aastatel tuli Raissa Tartusse. Fotod on perekonnast, sõpradest, Punase Risti Tartu osakonnast, sõjaaegsest Tartu vesiravilast, Tartu taastamisest, ülikooli metsandusosakonnast, EPAs jms (ERM Fk 3070:1–296).

Lisandus ka fotosid Tartus elanud Ljudmila Prokopjuki erakogust. Ljudmila elas endises sõjaväelaste majas, kuhu nende pere sai korteri kohe pärast maja valmimist 1957. aastal (ERM Fk 3074:166–204). Fotokoguga jõuti liita ka juba aastate eest toimunud ERMi välitööde fotosid: 2010. aastal toimusid välitööd Vana-Ihastesse, kus dokumenteeriti toiduvalmistamist (ERM Fk 3082:1–55) ja 2012. aasta juulis Ruhnu (ERM Fk 3084: 1–182). Lisandusid ka fotod käsitöö õpitubadest kõiksugustel teemadel (ERM Fk 3071:109–209), ERMi kirjasatjate fotod (ERM Fk 3074:12–165), stalinistlike repressioonide teemat kajastavad fotod (ERM Fk 3083:1–112), mis kogutud koostöös Memento Rakvere Ühinguga, ning kajastused 2011. aasta XI noorte laulu- ja tantsupeost „Maa ja ilm“ (ERM Fk 3073:1–264).

ERM teadusdirektor Pille Runnel andis muuseumile üle oma sugulaste suvila kuurist leitud arhiivimaterjalid koos fotodega, mis kuulusid arheoloog Marta Schmiedehelmile. Kuna Schmiedehelmil ei olnud järeltulijaid, siis sattusid asjad ilmselt 1980. aastatel pärast tema surma peresõprade kätte. Nüüdseks kannavad nad ERMi fotokogus numbrit ERM Fk 3076:1–419.

Vihm. Foto Viktor Salmre, ERM Fk 2644:9050

Kuidas kõlavad vihm, tuul ja meri? Mis häält teevad pääsuke, lagle, lagrits või ilves? 2022. aastal oluliselt suurenenud fonoteegist võib nüüd leida sellistele küsimustele vastuse. Eesti helioperaator ja -režissöör Enn Säde on kogunud ja korrastanud aastakümnete jooksul tema enda ja ka teiste filmimeeste poolt filmide tarvis salvestatud helisid ja hääli. Kui filmidesse jõudsid neist omal ajal vaid väikesed lõigud, siis muuseumile annetatud 177 digiteeritud DAT-kassetil on säilinud kogu lindistatud materjal. Lisaks loodus-, küla- ja linnahäälele veel muusikat Eesti filmidele, vestlusi, tekste ja intervjuusid, kõik koos põhjalike lähteandmetega – kes, kus, millal, millega, keda ja mida on lindistanud.

Fonoteeki registreeriti ka muuseumi 2012. aasta Ruhnu välitöödelt saadud materjal. Kokku lisandus fonoteeki 189 uut nimetust.

Koos helifailidega jõudsid kogusse ka Ruhnus tehtud videod, lisaks intervjuud ja kaadrid Anu Rauast ja tema töödest, Oskar Kallase auhinna laureaatidest Mall Hiie-

mäest ja Silvi Allimannist, Hain Rebase sidemetest esimese sinimustvalgega, riigipeade visiitidest ERMi ja mitmetest muudest sündmustest. Lisaks on muuseum kaameraga olnud kohal Jaan Tõnissoni 150. sünniaastapäeva tähistamisel, Alo Ritsingu juubelikontserdil, Miina Härma Gümnaasiumi lõpuaktusel ning laadal ja peol Eostes. Videokogu täienes veel 2015. aastal Vaike Reemanni ja Maido Selgmäe filmitud palkmaja ehitamisel ja küübi valmistamisel kasutatavate üksikasjalike töövõtetega, esimese puhul ligi viis tundi ja teisel üle kahe tunni. Lisandus kolm filmi Balti ketist ja teistest Eestis 1991. aastate alguses toimunud sündmustest ning kaks taaskasutamist ja prügist. Üldse lisandus 2022. aastal videokokku 30 filmi ning filmikogus jätkus nii 8 kui 16 mm amatöörfilmide digimine.

Kokku oli 2022. aastal ERMi videokogus 1644, filmikogus 324 ja fonoteegis 819 salvestist.

Konserveerimisosakond: 2022

Säilitustegevus

Jätkus regulaarne ERMi hoidlate ja muuseumide kuivpuhastus, mis on säilitamise alustala. Puhastamise käigus jälgiti putukate leidumust. Kahjuritõrje meetoditena kasutati seiret, feromoonpüüniseid, külmutamist ja paberisoomukatele keskkonnasõbralikku geelmürki. ERMi 24 hoidlas oli enam kui sada feromoonpüünist paberi- ja majasoomukate püüdmiseks, kaheksas hoidlas püüti tulemuslikult. Jätakuvalt tegeleti muuseumide parema pakendamise, ümbristamise ja ümbermagasineerimisega. Selle käigus rulliti kahemõõtmelised tekstiilid, nagu voodipesu, padjapiüürid, diivanikatted jms arhiivipüsivatele torudele ja ümbristati siidipaberiga. Tihedalt karbis olevate kinnaste puhul ümbristati iga paar eraldi ja harvendati neid karpides, et väljavõtmine ja tagasipanek ei kahjustaks kindaid. Alustati kleitidele sisemiste tugede valmistamist, et takistada vormi äravajumist ja murdejoonte teket. Jälgiti kliimat Raadi, Heimtali ja uue maja hoidlates.

Konserveerimistööd

Konserveerimistegevus toetas näituste ettevalmistamist ja kogude korrastamist. Kokku conserveeriti üle 800 eseme, lisaks parandati 660 raamatukogu raamatut ja alla tuhande kogude korjeraamatu. Jätkati hõbedakogu esemete puhastamist. Arhiivi tulmena conserveeriti mustrilehti, moejooniseid, etnograafilisi jooniseid ning Lustbergi, Oinase ja Schmiedehelmi arhiivi materjale. Näituste ettevalmistamisega seoses conserveeriti ja õmmeldi riputustunnelid 26 püsinäituse vaibasaali valitud vaibale. Konservatorid ja ühtlasi toolinäituse kuraatorid Mariliis Vaks ja Indrek Tirrul tegelesid näituse jaoks toolide ettevalmistamisega ning koostasid trüki. Korrastati kehanäituse esemeid, see töö jätkub kuni näituse avamiseni 2023. aasta märtsis. Jätkati foto- ja klaasnegatiivide digiteerimiseks ja säilitamiseks ettevalmistamist ja pakendamist. Tulmena korrastati ja valmistati digiteerimiseks ette ka filmilindid.

Mustrilehed enne conserveerimist. Foto Silli Peedok

Konserveerimisosakond: 2022

Samuti juhendati õpitubasid, tudengite praktikaid ja kirjutati konserveerimisest artikleid. Tartu Kunstimuuseumi tellimustööna konserveeriti Anu Põdra skulptuur „Astuma pandud nukk“. 2022. aastal toimus ka metalli- ja tekstiilipesu tööruumide vahetus ühes uue põrandakatte paigalduse ja vajaliku remondiga. Lisaks külastati koos Rahvusarhiivi kolleegidega Riias Läti muuseumide ühishoidlaid.

Tekstiilkonservaator Tatjana Enok parandab peakatet. Foto Eve Keedus

Näitused: 2022

2022. aasta oli ERMis kunstinäituste aasta. Suures saalis sai näha valikut Enn Kunila kunstikogust ja galeriis Eesti Kunstimuuseumi külalishäälset „Talomuro ilmaruum“. Galeriis olid väljas ka kaks meie enda kureeritud näitust – „Miljard Kilk“ ja „Põlev mees. Peeter Mudist“. Viimase põhituumiku moodustasid Margus Linnamäe kollektiivisoonist pärit maalid ja skulptuurid.

Osalussaalis olid näitus Juri Lotmanist ning kaasav näituseprojekt „Numbripõnevus. Arutlus andmetest ja mõõtmisest“. Aasta lõpetas publikuvalikuna osalussaali konkursi võitnud naiste puutööd tutvustav näitus „Kaasaja kuningannadelt: kiiged ja küünalühtrid“. Avatud hoidlas vahetas postiteemalise näituse välja „Praktiline ilu“, mis eksponeerib üle 1300 koti ERMi kogust.

ERMi avalikel aladel jätkasime väiksemate näituste eksponeerimist. A-fuajees oli üks põnevamaid projekte Oskar Polli Tartu ülikooli magistratööga seotud fotonäitus „Isa, ma lasin endale linnu teha“. Magistrant keskendus tätoveerimisele Eestis Nõukogude ajal (1944–1991). Väga menukas oli rahvusvaheline illustraatorite näitus liba-

rebastest „Fox spirit. Fox charm“. Üheks südamlikumaks sündmuseks kujunes Kalmer Lehepuu fotonäitus oma isast. Isadepäeval avatud näitusega kaasnes üleskutse avalikusele saata ERMi pilt oma isast. Sellele vastas üle 200 inimese ja need pildid olid samuti eksponeeritud.

B-fuajees esines Marina Aleksejeva suureformaadiliste pleksiklaasile tehtud markerijoonistustega. Koostöös Pärnu Uue Kunsti Muuseumiga näitasime, kuidas jõudsime „ühupuulootsikuga UNESCOsse“. Väljas olid nii paadid ise kui fotod, näha sai ka ERMi dokumentaalfilmi „Ühepuulootsiku ehitamine ja kasutamine Soomaal“ ning Mark Soosaare filme „Ühepuulootsik“ ning „Emavene“ hantide ja indiaanlaste kätega tehtud kanuudest.

Raamatukogu vitriininäitused kajastasid vastlapäeva ning märkisid ära Gustav Ränga 120. sünniaastapäeva ja Wiedemanni keeleauhinna andmise Mare Koidule. Tallinnas Rotermanni kvartalis asunud eksponeerimispinna viimaseks näituseks jäi valgustite väljapanek.

Näituse „Värvide ilu. Eesti kuldaja kunst Enn Kunila kollektiivisoonist“ avamine.
Foto Anu Ansu, ERM Fk

Näitused: 2022

Püsinäitused

- Alates 1.10.2016 Eesti kultuuriloo püsinäitus „Kohtumised“
- Alates 1.10.2016 soome-ugri püsinäitus „Uurali kaja“

Vahetuvate näituste saal

- 19.02–8.10 „Värvide ilu. Eesti kulda- ja kunst Enn Kunila kollektsioonist“. Kuraator Eero Epner, kujundaja Tõnis Saadoja

Galerii

- 26.11.2021–18.05.2022 „Miljard Kilk“. Kuraator Reet Mark, kujundaja Emma Eensalu
- 10.05.–21.08.2022 Kumu kunstimuuseumi näitus „Talomuro ilmaruum“. Kuraator Liis Pählapuu, kujundaja Kaisa Sööt, graafiline disain Tuuli Aule
- 1.10.2022–29.01.2023 „Põlev mees. Peeter Mudist“. Kuraator Reet Mark, kujundaja Emma Eensalu

Vaade näitusele „Põlev mees. Peeter Mudist“. Foto Anu Ansu, ERM Fk

Näitused: 2022

Osalussaal: Tee ise näitus

- 3.11.2021–21.01.2022 „Kaasav elu“. Kuraatorid Tiia Artla (Tallinna Ülikool), Jana Kadastik (Tallinna Ülikool), kujundaja Piret Räni. Koostöös Eesti Pimedate Liit, Eesti Pimedate Raamatukogu, Liikva Päikesekodu, Eesti Kunstiakadeemia, Tartu Ülikool, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, G. Otsa nim Tallinna Muusikakool, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Tehnikakõrgkool, Tallinna Ülikool, Tallinna Heleni Kool, Tartu Emajõe Kool, Porkuni Kool, Tallinna Tondi Kool, Tallinna 21. keskkool, Väana Kool, Hiiu-maa vabakool, Sadama Koor, Piret Räni, Daniel Kotsjuba, Malle Lüll, Aron Lips, Liana Vihm
- 3.02–20.04 „Rännak Lotmani semiosfääris“. Kuraatorid ja kujundajad Katrin Sipelgas, Jaak Kilmi, koostöös Eesti Semiootika Seltsiga

- 3.05-2.10 „Numbripõnevus. Arutlus andmetest ja mõõtmisest“. Kuraatorid Pille Runnel, Pille Pruulmann-Vengerfeldt, Agnes Aljas, kujundajad Domestic Data Streamers
- 12.11.2022–24.04.2023 „Kaasaja kuningannadelt: kiiged ja küünlalühtrid“. Kuraatorid Heidi Solo ja Epp Klimenko

Avatud hoidla

- Alates 24.02 „Praktiline ilu. Käekotid, rahakotid, kandekotid ja lahttaskud ERMi kogudest“. Kuraatorid Kadri Visel, Tiit Sild

Osalussaali näituse „Kaasaja kuningannadelt: kiiged ja küünlalühtrid“ kuraatorid Epp Klimenko ja Heidi Solo. Foto Berta Jänes, ERM Fk

Näitused: 2022

Näitus „Rännak Lotmani semiosfääris“ osalussaal. Foto Maria Kilk

Avatud hoidla näituse „Praktiline ilu. Käekotid, rahakotid, kandekotid ja lahttaskud ERMi kogudest“ avamisel võtab direktor vastu kogudesse täienduse. Foto Anu Ansu, ERM Fk

Näitused: 2022

Mujal ERMis

- 5.12.2021–27.02.2022 B-fuajees ja kohvikus „Tartu Kunstikooli vilistlaste näitus“. Kuraator ja kujundaja Kalli Kalde
- 29.01–27.02 A-fuajees Kudujate Koo- piaklubi Mulgi kinnaste näitus „Meie Raudvara on kindad“. Kuraatorid Kristjan Raba, Anu Pink
- 16.02–13.03 Raamatukogus „Vastlapäevaks vaheldust“. Kuraator Sirje Madisson
- 9.03–10.04 B-fuajees „Kübaratrikk. Marina Aleksejeva markerijoonistused“. Kuraator ja kujundaja Marina Aleksejeva
- 14.03–15.05 A-fuajees Aet Ollisaare värbinaäitus „Ootan Sind koju“. Kuraator Aet Ollisaar, kujundaja Madis Liplap
- 15.03–01.04 Raamatukogus „Wiedemanni keeleahhinna laureaat Mare Koit“. Kuraator Sirje Madisson
- 6.04–30.04 Raamatukogus „Meie olemise alused. Gustav Ränk 120“. Kuraator Sirje Madisson
- 20.04–19.06 B-fuajees „Ühepuulootsikuga UNESCOsse“. Koostöös Pärnu Uue Kunsti Muuseumiga, kuraator ja kujundaja Mark Soosaar
- 27.04–2022–8.01.2023 Rahvakultuuri nõuandekeskuses Raul Suitsu valmistatud puust nõud. Kuraator Reet Mark, kujundaja Emma Eensalu
- 3.05–12.12 A-fuajees Urmo Rausi näitus „Jaani kiriku loomata jäänud aknad“. Kuraator Reet Mark, kujundajad Urmo Raus ja Oliver Kulpsoo
- 18.05–24.07 A-fuajees „Isa, ma lasin endale linnu teha“. Kuraator ja kujundaja Emma Eensalu
- 11.07–24.07 A-fuajees „Rally 2022 automudelite näitus“. Kuraator ja kujundaja Rauno Paltser
- 26.07–28.08 B-fuajees „Praktiline ilu täna. Kaasaegne kotidisain“. Kuraator Piret Loog, kujundajad Emma Eensalu ja Reet Mark

- 29.08–6.11 A-fuajees rahvusvaheline illustratsiooninäitus „Fox spirit. Fox charm“. Kuraator Viive Noor, kujundaja Reet Mark
- 20.10.2022–5.01.2023 A-fuajees Kalmer Lehepuu fotonäitus „Minu isa“. Kuraator Kalmer Lehepuu, kujundaja Reet Mark
- 8.11.2022–8.01.2023 A-fuajees fotonäitus „Mehed teevad käsitööd“. Kuraator Meelis Kihulane, kujundaja Reet Mark
- 6.12.2022–12.03.2023 B-fuajees „Edeva Ereemiidi puutöökooli õpipoiste tööde väljapanek“. Kuraator ja kujundaja Meelis Kihulane, Epp Margna
- 10.12.2022–10.09.2023 A-fuajees Kati Kerstna klaasinstallatsioonid „Väärtused I ja II“

ERMi näitused Eestis

- 13.04.2022–12.02.2023 Rotermanni kvartalis Tallinnas „Valgustid ERMi kogudest“. Kuraatorid ja kujundajad Reet Mark ja Emma Eensalu
- 5.10–11.10 Holstre koolis, 13.10–14.10 Paistu koolis ja 15.10–30.10 Paistu rahvamajas „Soome-ugri ja samojeedi rahvad“. Kuraatorid Svetlana Karm, Laur Vallikivi, koordinaator Kristjan Raba
- 2.02–31.03 Luua metsakoolis, 6.04–30.05 Eesti Pärimusmuusika Keskuses Viljandis „Hõimude hällimail. Rein Marani fotod filmirännakutelt „Linnutee tuuled““. Kuraator Kristjan Raba

Heimtali muuseum

- Püsinäitus „Põlvest põlve elutarkus“. Kuraatorid Anu Raud, Anna Liisa Regensberger, Merle Puusepp, kujundaja Taimi Soo
- 8.04–2.09 Kudujate Koopiaklubi Mulgi kinnaste näitus „Meie Raudvara on kindad!“. Kuraator Anu Pink
- 9.08–8.09 Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli ning Põltsamaa Kunstikooli kunstilaagri tööde näitus
- 9.09–14.10 TÜ Viljandi kultuuriakadeemia pärandtehnoloogia õppekava rahvusliku tekstiili eriala üliõpilastööde näitus „Sõbakirjalised tekid“
- 29.10.2022–6.01.2023 Püksipaikamise konkursile saadetud tööde näitus „Lipp lipi peal, lapp lapi peal“
- 2.12.2022–6.01.2023 Anu Raua erakogus olevate jõulukaartide näitus

Näituse „Lipp lipi peal, lapp lapi peal“ avamine. Foto Anu Ansu, ERM Fk

Ajakirjad

Journal of Ethnology and Folkloristics; Vol. 16, No. 1. ISSN 1736-6518 (*print*), ISSN 2228-0987 (*online*). Peatoimetaja Art Leete; toimetused Toomas Gross, Maarja Kaaristo, Pille Runnel, Taive Särg, Ergo-Hart Västriik; keeletoimetaja Daniel E. Allen; tegevtoimetaja Helen Kästik; kujundus Roosmari Kurvits; küljendus Tuuli Kaalep; fototööd Arp Karm. Väljaandjad Eesti Rahva Muuseum, Eesti Kirjandusmuuseum, Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakond ning Tartu Ülikooli etnoloogia osakond.

Artiklid:

- Art Leete. Editorial Impressions: On a Non-War
- Jason Baird Jackson. Inspirational Insights Towards Wider Framings: World-Systems Analysis and Folklore Studies
- Ágnes Eitler. Towards the Analysis of Tradition-based Projects of Locality: A Case Study from Rural Hungary
- Arsim Canolli. Staging and Performing Tradition in Kosova Restaurants
- Anu Järs, Anu Kannike. Delicious or Disgusting? The Winding Journey of Colostrum in Estonian Food Culture
- Nita Novianti. Indonesian Folk Narratives: On the Interstices of National Identity, National Values, and Character Education
- Lidia Gripenberg. "Rebuilding Ties That Existed Long Ago": Experiences of Finnish Roma during Missionary Work in Estonia
- Antonina Fedorovna Koryakina. A Systematisation of Transcriptions of Early Olonkho Recordings According to Plot Peculiarity

Ülevaated:

- Ave Matsin. Book Review: Voices of Weavers: Textile Cultures, Craftsmanship, and Identity in Contemporary Myanmar

Journal of Ethnology and Folkloristics; Vol. 16, No. 2: Hybrid Beliefs and Identities. ISSN 1736-6518 (*print*), ISSN 2228-0987 (*online*). Peatoimetaja Art Leete; toimetused Toomas Gross, Maarja Kaaristo, Pille Runnel, Taive Särg, Ergo-Hart Västriik; keeletoimetaja Daniel E. Allen; tegevtoimetaja Helen Kästik; kujundus Roosmari Kurvits; küljendus Tuuli Kaalep; fototööd Arp Karm. Väljaandjad Eesti Rahva Muuseum, Eesti Kirjandusmuuseum, Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakond ning Tartu Ülikooli etnoloogia osakond.

Artiklid:

- Simon Bronner. The Problematic Vernacular
- Art Leete. Preface to the Special Issue "Hybrid Beliefs and Identities"
- Eva Toulouze, Liivo Niglas, Laur Vallikivi. Buying a God in Paris: Cultural Hybridity in the Thinking of Yuri Vella, Forest Nenets Intellectual
- Stephan Dudeck. Hybridity in a Western Siberian Bear Ceremony
- Art Leete. Finno-Ugric Indigenous Knowledge, Hybridity and Co-Creation in Research: The Komi Case
- Nikolai Anisimov. Magic Specialists in Udmurt Culture: Some Portraits
- Ranus Sadikov, Tatiana Minniyakhmetova. Objectified Values at Udmurt Prayers
- Ekaterina Iagafova, Valeriia Bondareva. Chuvash Village Sacred Spaces in the Samara Trans-Volga Region
- Iryna Koval-Fuchylo. "When They Moved the Cemetery...": Hybridisation of Belief in the Afterlife after Flood Zone Resettlement in Ukraine
- Asta Balčiūnienė, Vaida Drukteinytė, Laima Kuprienė, Daiva Pagojienė. Jewish Stereotype in the Samogitian Dialect Worldview
- Ilze Boldāne-Zeļenkova. Displaying Exotic Otherness: Does the Space Matter?
- Christian Rosales. Territories of Fire: Indigenous Communities, Land, and Anarchy among a Highland People in Mindoro

Väljaanded: 2022

- Jamila Rodrigues. "The Beach Is Closed, but Not to Us": Pandemic Experience and Social Boundaries in Rural Okinawa
- Panu Itkonen. Environmental Sustainability Generated by the Views of the Skolt Sami and Gregory Bateson

Ülevaated:

- Kristel Kivari. Book Review: Faith, Doubt and Knowledge in Religious Thinking
- Iryna Koval-Fuchylo. Book Review: New Studies of Folk Religiosity in Poland
- Tenno Teidearu. 35th Nordic Ethnology and Folklore Conference in Reykjavik
- Mikaela Jo Krantz. Curating a Sense for the Past: Echo of the Urals Review

Albumid, kataloogid, kogumikud

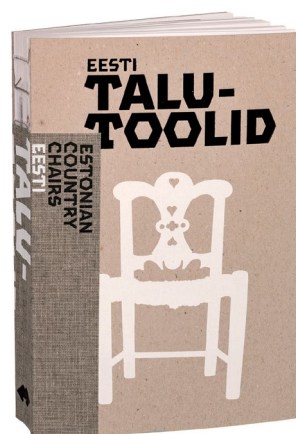
Eesti talutoolid. Estonian country chairs. ISBN 978-9949-548-98-9. Koostajad Liisi Jääts, Mariliis Vaks, Indrek Tirrul; toimetaja Tuuli Kaalep; kujundus Angelika Schneider. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum

Rahvarõivas on norm. ISBN 978-9949-548-92-7. Koostaja Reet Piiri; toimetaja Karin Kastehein; kujundus Jane Liiv. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum

Густав Рянк. Водские дневники (1942, 1943). ISBN 978-9949-548-99-6 (pdf). Koostaja Svetlana Karm; toimetaja Nikolai Kuznetsov; kommentaarid Svetlana Karm, Indrek Jääts; kolleegium Indrek Jääts, Marleen Metslaid, Tuuli Kaalep; kujundus Sergei Sidorov; fototööd Anu Ansu, Berta Jänes. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum

Käsiraamatud ja õppematerjalid

Rahvarõivaste valmistamise juhend. Rakvere naine. ISBN 978-9949-548-86-6. Autorid Jana Hallop, Maie Kalbus; koostaja Ellen Värvi; toimetajad Age Raudsepp, Karin Kastehein; kujundus ja küljendus Merike Tamm; fotod Anu Ansu. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum

Väljaanded: 2022

Rännukaru seiklused soome-ugri maailmas. ISBN 978-9949-548-91-0. Koostajad Anti Lillak, Natalia Pyllu; toimetaja Karin Kastehein; kujundus ja küljendus Pia Hanslep. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum

Teesid, teatmikud ja kalendrid

Konverents „Noorte hääled“. ISBN 978-9949-548-95-8 (pdf); ISBN 978-9949-548-96-5 (html). Koostajad Anastasiya Fiodatava, Liisi Jääts; toimetaja ja kujundus ja Ivi Tammaru. Väljaandjad Eesti Rahva Muuseum, Eesti Kirjandusmuuseum

Muuseum ootab Sinu lugu! Koostaja Anu Järs; toimetaja Ivi Tammaru; küljendus Märt Puusta. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum

ERMi kalender talutoolidest 2023. Koostajad Liisi Jääts, Ülle Jäe, Tuuli Kaalep, Marje Eelma; kujundus Tuumik. Väljaandjad Eesti Rahva Muuseum

Programm: 2022

2022. aastal toimus ERMis ligi 500 sündmust, neist 144 infopäeva, seminari ja koolitust, 57 konverentsi, 51 vastuvõttu ja galat, 78 teatrietendust, 104 kontserti ja 8 filmiõhtut. 2022. aasta suurim Euroopa muuseumivaldkonna sündmus – Euroopa aasta muuseumi auhinna konverents ja auhinna-teremoonia (EMYA) toimus ERMis 4.–8. maini.

EMYA 2022

European Museum of the Year Award (EMYA) on muuseumivaldkonna suurim ja tähelepanuväärseim sündmus, mida võõrustas 2022. aastal ERM. EMYA koosnes kolmest konverentsipäevast, kus tutvustati aasta parimateks valitud muuseume (uusarendusi, mis on valminud viimasel paaril aastal) ning toimusid paneeldiskussioonid muuseumivaldkonna arenduste ümber. See-ga kogunesid Tartusse kogu muuseumivaldkonna tipud rohkem kui 20 riigist. 7. mai õhtul pöörasid Euroopa muuseumid pilgud

Tartusse, kus EMYA auhinnagalal kuulutati välja 2022. aasta parimad muuseumid.

Et tagada kõigile juurdepääs EMYA 2022 programmile (olukorras, kus osalejaid tegid ettevaatlikuks COVID ja Ukraina sõda), toimus kogu program hübriidüritusena, mille auhinnagala osa kandis üle lisaks EMYAle ka Eestis Postimees. Konverentsil oli ligi 250, auhinnagalal üle 400 osaleja, erinevaid meediakajastusi ilmus väljaspool Eestit üle 200 ning sündmuse meediakajastus oli ligi kolm miljonit.

EMYA toimumine Eestis andis taas võimaluse tõsta Eesti muuseumid Euroopas esiplaanile oma uusarenduste, kaasava olemuse, külastajakesksuse ja innovatiivsuse poolest ning suurendas 2018. aastal EMYA-l auhinnatud ERMi nähtavust. Korraldajaid pärjati selle eest ka Eesti Konverentsibüroo aasta konverentsiteo auhinnaga ning peakorraldajat Kultuurkapitali aastaauhinnaga.

EMYA 2022 auhinnale nomineeritud muuseumid ERMis. Foto Arp Karm, ERM Fk

Programm: 2022

EMYA 2022 Kenneth Hudson auhinnaga tunnustati aktiivse muuseumivaldkonna muutmise eest nelja muuseumidirektorit – Wayne Modest, Nanette Snoep, Laura van Broekhoven ja Léontine Meijer-van Mensch. Foto Anna Viaznickova, ERM Fk

EMYA 2022 peauhind läks Hollandisse Museum of the Mind'ile. Foto Anna Viaznickova, ERM Fk

Programm: 2022

ERMi sündmuskorraldus

ERMis toimusid mitmed teaduskonverentsid ja seminarid, lisaks traditsioonilised kogude, noorte teadlaste ja õpilastega koostööd toetavad sündmused (näiteks 26. korda ERMi koolidevaheline võistujoonistamine). Muuseumiööd tähistati pealkirja all „Suur maalritöö“ ning programm kestis üle 12 tunni. Alustati programmiga „Inimesed ja paigad“: toimus kolm autoriõhtut, kus oma kodupaigast rääkisid ja oma loomingut esitasid Margus Tabor Hiiumaalt, Mari Kalkun Võrumaalt ja Lauri Räpp Tartust. ERM teatril valmis jõuluetendus „Metsikud jõulud“.

Hästi läks käima igakuine rahvatantsude tutvustamine silla-alal nime all „ERM tant-sib“, mille eest nomineeris Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts 2023. aastal ERMi oma aasta sõbraks. Maarjamaa Filharmoonikute suurte kontsertidega tähistati Eesti taasiseseisvumispäeva augustis ning jõulupüha. Toetasime Petseri Eesti kooli vilistlaste kokkutulekut ja Siberis sündinud laste seltsingu ning Tartu Memento kohtumiste toimumist ERMis ning Töötukassa Ukraina põgenikele suunatud töömesse.

Taasiseseisvumispäeva
kontsert ERMis.
Foto Liisi Brett

Programm: 2022

Sündmuste sihtkoht

ERM oli jätkuvalt väga populaarne koht, kus korraldada suuri konverentse, messe ja ka väiksemaid kohtumisi. ERMi sündmuskorralduse tehniline võimekus paranes oluliselt, kui majja soetati LED-ekraan ning silla-alale kvaliteetne helisüsteem. Aastajooksul toimus silla-alal mitmeid rohkem kui 300 osavõtjaga konverentse, mis linnas mujale ei oleks mahtunud. See tekitas küll ebamugavust tavakülastajatele, kuid võimaldas konverentsikorraldajatel tuua oma rahvusvahelisi sündmusi Tartusse.

Näiteks toimus ERMis Euroopa Liidu maade põllumajandusministrite hübriidkonverents ENI298EE, konverents "Circular bioeconomy a shift towards sustainable food production" (korraldajaks Eesti Maaülikool), 7th Baltic and North Sea Confe-

rence on Physical and Rehabilitation Medicine (korraldajaks Eesti Taastusraviarstide Selts), Forum Ophthalmologicum Balticum 2022, traditsioonilised Õpilaste Teadusfestival, Geenifoorum, Eesti Hambaarstide Liidu, Eesti Geodeetide Ühingu ja Eesti Teadusagentuuri konverentsid. Sõja- ja katastroofimeditsiini konverents ning Eesti Põllumajandus- ja Kaubanduskoja mess haarasid enda alla kogu maja avalikud alad. Lisaks toimus ERMis suur tarkvarakonverents Digit, Maalehe eakate festival, õpetajate infopäev, Tartu koolide lõpuaktused, suurettevõtete jõulupeod, tähistati Eesti Üliõpilaste Seltsi 150. aastapäeva ning toimus rahvusvaheline paberlennukite lennutamise võistlus. Rahvusvaheliste konverentside korraldajad leidsid programmi sees aega ning pakkusid delegaatidele võimalust külastada ERMi näitusi.

Tantsijad Tartumaa spordiaasta tänuüritusel ERMis. Foto Arp Karm

Programm: 2022

2022. aastal oli ERMi kultuurikalendris kontserdid nii silla-alal, suvelaval, teatrisaalis, Hurda saalis kui ka Raadi mõisapargis (Jazzkaar, Talvejazz, iDeeJazz, festival Draama, Pärnu filmifestival, festival TubIN, nüüdismuusika festival AFEKT, festival „1000 kurge“, puhkpillifestivalid ja kontserdid, Kuldne Karikas, Folk Off, Punk'n Roll festival, Mart Saare 140. sünniaastapäeva tähistamine).

Viinakööki kasutati usinasti nii firmaüritusteks kui pulmatseremooniade ja -pidude kohana, ERMi välialal mängiti kettagolfi ja petanki ning orienteeruti. Muuseumist startis taaskord nii Rally Estonia kui Tartu rattaralli.

Raamatukogust konverentsisaaliks. Hübridseminar „Integration on local level, best practices in the Nordic and Baltic countries“. Foto Saale Randaru

ERMi teatrisaalist on saanud Rally Estonia juhtimiskeskus. Foto Jarek Jõepera

Heimtali muuseum: 2022

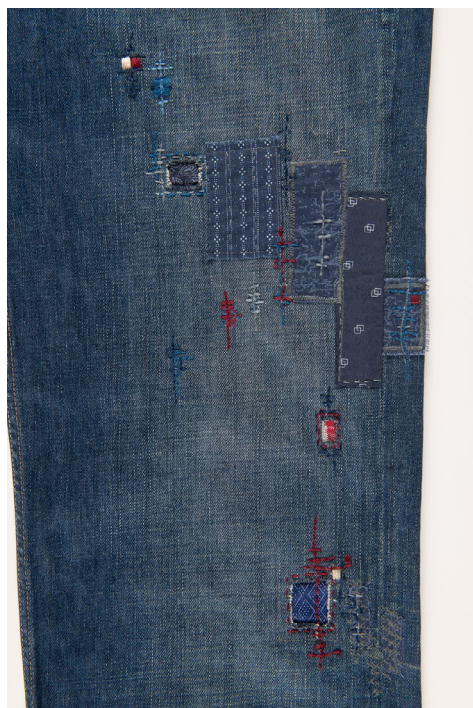
2022. aasta näituste programm Heimtali muuseumi rahvamajas avanes näitusega „Meie Raudvara on kindad!“. Näitusel oli eksponeeritud 72 Mulgi kindapaari, mis olid kootud Kudujate Koopiaklubis ERMi ja Viljandi Muuseumi kogudes olevate kinnaste eeskujul. Kindanäitusele järgnes Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli ning Põltsamaa Kunstikooli kunstilaagri tööde näitus. Nende koolide õpilased ja juhendajad viibisid juulikuus nädal aega Heimtalis ERMi Heimtali muuseumis ja Anu Raua juures Kääriku talus ning joonistasid ja maalisid kõike seal nähtut ja kogetut. Õpilasi juhendasid Anne Aaspõllu, Selve Ringmaa ning Ethel Hakkaja.

Sügisel ja sügisticalvisel perioodil elavdasid muuseumi rahvamaja Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia pärandtehnoloogia õppekava rahvusliku tekstiili eriala üliõpilastööde näitus „Sõbakirjalised tekid“ ning näitus „Lipp lipi peal, lapp lapi peal“, mis kasvas välja püksipaikamise konkursist. Nimelt kuulutas Heimtali Muuseumi Sõprade Selts koostöös ERMi, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu ning Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku tekstiili erialaga välja püksipaikamise konkursi. Konkursi idee pärines Anu Raualt ning selle laiem eesmärk oli populariseerida asjade pikemaajalist kasutamist ja kinnistada Anu Raua keskusele omast alalhoidlikku ja säästlikku elustiili, võttes eeskujuks meie esiemade parandamis- ja paikamisoskused. Konkursile saadeti kokku 55 püksipaari

koos lugudega ning kõik püksid ja lood olid eksponeeritud näitusel „Lipp lipi peal, lapp lapi peal“.

Jõulude ajal oli Heimtali muuseumi peamajas avatud väike näitus Anu Raua erakogus olevatest jõulukaartidest, mille seas võis leida näiteks Vive Tolli, Evi Tihemetsa, Olga Terri, Mari Adamsoni, Vello Asi ja Anu Raua enda loomingut.

Traditsiooniliselt jätkusid ka sel aastal kunstikõrgkoolide erinevate erialade tudengite rahvakunsti-, joonistus- ja muuseumipraktikad Heimtali muuseumis.

Detail Ülle Hummali püksipaikamise konkursi tööst „TH fan forever!“. Foto Berta Jänes, ERM Fk

Heimtali muuseum: 2022

Suvine suurem ühisettevõtmine oli muuseumi kindaaia uuendamine. Mitme kuu jooksul andsid kindaaia uutele lippidele mustrite maalimisel oma panuse lastelaagris osalejad, kunstikõrgkoolide tudengid, Heimtali Põhikooli ja Viljandi Gümnaasiumi õpilased, tekstiilikunstnikud ja kohalikud inimesed.

Olulisemate sündmustena leidsid aset Anu Raua jutukogu „Kuu ruuduga aken“ esitlus, MuuseumiÕÖ eriprogramm, XXXVI Pärnu Filmifestivali külaskäik ning Heimtali muuseumi 35. aastapäeva tähistamine.

Heimtali muuseumi 35. aastapäeva tähistamine ja uue kindaaia avamine. Foto Kärt Petser

Muuseumipood: 2022

ERMi muuseumipoe nägu kujundas veebruaris avatud näitus „Värvide ilu. Eesti kuld-aja kunst Enn Kunila kollektsioonis“. Näitusega koos jõudis poodi Eesti kunstiklassika trükiste, toodete ja tarbeesemete näol.

Muuseumipood oli põnevate trükiste ja meenetega esindatud ka maikuus toimunud Prima Vista raamatulaadal ning novembris suurel Mardilaadal. Sügisel lisandusid muuseumipoe maiuseriulitele uued kohalike tootjate kaubad.

Detsembris toimus juba viiendat korda suur ERMi jõululaat, mis oli sel korral küllastajatele avatud kahel päeval. Kauplejaid oli kohale tulnud kõikjal Eestist, sh Setomaalt, Narvast, Haapsalust ja saartelt. Müügil oli lai valik Eesti käsitööd ja toitu, mõlemat

päeva sisustasid esinejad ning välialal oli võimalik tutvust teha miniloomaaia.

2022. aastal oli muuseumipoel 529 kehtivat koostöölepingut, müüdi 34 730 toodet, enim müüdavad kaubad olid postkaardid, vesi, magnetid, margid ja pastakad. Keskmiselt kulutas iga muuseumiküllastaja poes 8,13 eurot. Kalleim müüdud toode olid ehtekunstnik Kärt Summataveti käsitööna valminud hõbeprees. Kõige suurem käive oli muuseumipoes juulis ja augustis ehk kuu del, mil muuseumi küllastas kõige rohkem inimesi.

ERMi jõululaat tõi sajad müüjad ja tuhanded ostjad kohalikke ja traditsioonilisi tooteid jõulukinkideks valima.

Kommunikatsioon ja turundus: 2022

Avalike suhete teenistus vormus 2022. aasta sügisel kommunikatsiooni- ja turundus-teenistuseks, mille koosseisu kuuluvad kommunikatsiooni- ja turundusjuht, sisuturundaja, kaks kujundajat, kolm fotograafi ja kolm toimetajat. Aasta jooksul oli teenistuses kolm praktikanti.

Kantar Emori 2022. aasta sügisel tehtud uuringu järgi oli Eesti Rahva Muuseum Eesti tuntuim ja viimase aasta jooksul enim külastatud muuseum. Meediaauditi põhjal räägiti ERMist meedias 2626 korral. ERMi sotsiaalmeedia kanalitel oli jälgijaid järgnevalt: 19 360 ERMi peamisel Facebooki lehel, 6500 ERMi sündmuste Facebooki lehel, 4050 ERMi Instagrami kontol. YouTube'i keskkonnas on muuseumil üle 550 püsijälgija ning ERMi ajaveebi jälgib üle 65 000 lugeja aastas. ERMi kodulehte külastab

päevas keskmiselt 1000 külastajat ning on ligi 300 000 unikaalset kodulehe külastust, populaarseimad kategooriad olid „sündmused“ ja „näitused“. ERMi infokirja saadeti välja kümnel korral aastas, see jõudis 5000 lugejani, lisaks saadeti 140 pressiteadet.

ERM kuulub Lõuna-Eesti turismiklastri, Kultuuritee võrgustikku ning rahvusvahelisse koostööprojekti Singing Heritage Route. Toimub tihe koostöö SA Tartumaa Turismi ja EASI turismiarenduskeskusega ning Tartu linna kultuuriosakonna ja avalike suhete osakonnaga.

ERMi suvepäevad talgute ja mõnusa koosolemisega toimusid sel korral Heimtalis.

ERMi Sõprade Selts: 2022

Aasta üks olulisemaid tegevusi oli eesti kultuuri tutvustavad kursused Eestisse hiljuti saabunud või siin pikemalt elanud teise kultuuritaustaga inimestele, mida korraldati koostöös ERMi ja Tartu Ülikooli semiootika osakonnaga. Aprillis algas ERMi Sõprade Seltsi vabatahtlike toel esimene taoline lühikursus Ukrainast saabunud sõjapõgenikele.

Seltsi liikmed jätkasid folkloristi ja keeleteadlase Jakob Hurda ning etnoloogi Helmi Kurriku hauaplatside korrastamist Raadi surnuaias, olid abiks suurüritustel, levitasid seltsi listi kaudu (u 700 liiget üle maailma) teavet ERMis toimuvast.

Koostöös muuseumiga tähistati rahvakalendri keskseid tähtpäevi. Vastlapäevaks

valmis näitus „Vastlapäevaks vaheldust“ ERMi raamatukogus ning vabatahtlikud olid abiks ka lasteprogrammi juures. 14. korra oli selts Tartu linna jaaniõhtu peakorraldaja ja kaheksatunnisest hoogsast peost võttis osa üle 10 000 igas eas tartlase. Mikklipäeval oli selts abiks muuseumi kaastöölise päeva korraldamisel ja sellest osavõtjatele jagati üle poole seltsi vastvalminud aasta-raamatu Lee 28 tiraažist. Jõuluajal toimus seltsi traditsiooniline mõisareis, mis seekord viis sadakond kultuurihuvilist tutvuma äsja 750. aastapäeva tähistanud Põltsamaa kindluse, kauni lossi ja kirikuga.

Kultuurikursusel „Ela eestlaste elusid“ küpsetati karaskit ja tantsiti kaerajaani ning liigendati päeva ühislaulmisega selges eesti keeles. ERMi Sõprade Seltsi vabatahtlikena osalesid kursusel Eha Jakobson ja Sirje Madisson. Foto Sirje Madisson

ERMi Sõprade Selts: 2022

ERMi sõbrad jätkasid muuseumi emakeelepäeva korraldamise traditsiooni. Enam kui kümne aasta jooksul on seltsi vahendusel sellel päeval antud üle Gustav Suitsu luulepreemiad, esitletud raamatuid, kuulatud temaatilisi ettekandeid tipptheadlastelt ning koostatud raamatunäitusi. 2022. aastal oli emakeelepäeva külaline juba kaheksas Wiedemanni keeleauhinna laureaat – keeletehnoloogia rajaja, Tartu Ülikooli emeriitprofessor Mare Koit. Tema ettekande juhatas sisse eelmisel aastal sama auhinna pälvinud ja samuti ERMis esinenud keeleteadlane Jüri Viikberg. Vastset laureaati tutvustas näitus „Keeletehnoloogia ja eesti keel“ muuseumi raamatukogus.

Aprillis toetas selts näitusega „Tartust laiemasse maailma. Gustav Ränk 120“ muuseumi teaduskonverentsi ning detsembris avanenud näitus „Karl Eduard Sööt 160. Elu täis tööd ja luulet“ oli pühendatud muuseumi asutajaliikme ja auliikme sünniaasta-

päevale. Seltsi bürooruumis sai ehtekunstnik Kärt Summataveti kureeritud näitus „Mütoloogia ja kaasaeg: uus rahvusliku juurega ehe“ aasta jooksul kuus täiendust.

Lähtudes ERMiga sõlmitud muuseumi vabaõhuala arendamise koostöölepingust, aitas selts koostada ja rahastada mais avatud ajalooliste fotode aknanäitust viinaköögis. Augustis ERMi ja Tartu Kunstimuuseumi koostöös valminud Raadi skulptuuripargi näituse ehitusprojekti rahastaja oli ERMi Sõprade Selts.

Aasta jooksul jätkus koostöö teiste kultuuriasutuste ja -ühendustega Eestis ning välismaal, samuti Tartu Ülikooli ja kirjandusfestivaliga Prima Vista. Seltsi liikmete omavahelisi kontakte ja otsest suhtlemist toetasid kultuurireisid Soome Turu saarestikku ja Apuuliasse Itaalia saapakantsal. Reisidest võttis osa üle saja seltsiliikme. Aastate jooksul on koos reisides saadud lähedasemaks enam kui 30 maa kultuuriga.

Jaanipäev Raadil. Foto Sirje Madisson